

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ HỒNG NHUNG

CHỦ ĐỀ TÌNH CẢM TUỔI HỌC TRÒ
TRONG TRUYỆN CỦA NGUYỄN NHẬT ÁNH

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ, VĂN HỌC
VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

THÁI NGUYÊN - 2020

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ HỒNG NHUNG

CHỦ ĐỀ TÌNH CẢM TUỔI HỌC TRÒ
TRONG TRUYỆN CỦA NGUYỄN NHẬT ÁNH

Ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 8220121

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ, VĂN HỌC
VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Người hướng dẫn khoa học: TS. Ngô Thu Thủy

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Chúng tôi xin cam đoan và khẳng định đây là công trình nghiên cứu của riêng chúng tôi. Nội dung và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa từng công bố trong bất cứ công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2020

Tác giả

Nguyễn Thị Hồng Nhung

LỜI CẢM ƠN

Bằng sự kính trọng và lòng biết ơn sâu sắc, em xin chân thành cảm ơn cô giáo - *TS. Ngô Thu Thủy* đã tận tình hướng dẫn em trong suốt quá trình thực hiện luận văn với tinh thần khoa học, nghiêm túc.

Em xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo khoa Ngữ văn, Phòng Sau đại học Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho em trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu tại trường.

Tôi cũng xin được cảm ơn BGH, đồng nghiệp trường THPT Chuyên Thái Nguyên cùng bạn bè và những người thân trong gia đình đã động viên, chia sẻ và tạo mọi điều kiện giúp tôi hoàn thành luận văn này.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2020

Học viên

Nguyễn Thị Hồng Nhung

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	7
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	7
5. Phương pháp nghiên cứu	8
6. Đóng góp của luận văn	9
7. Cấu trúc của luận văn	9
NỘI DUNG	10
Chương 1: MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CHUNG	10
1.1. Khái niệm chủ đề.....	10
1.2. Đặc điểm tâm lý, tình cảm của lứa tuổi học trò	12
1.2.1. Đặc điểm tâm lý, tình cảm lứa tuổi học sinh tiểu học	12
1.2.2. Đặc điểm tâm lý, tình cảm lứa tuổi học sinh trung học cơ sở.....	14
1.2.3. Đặc điểm tâm lý, tình cảm lứa tuổi học sinh trung học phổ thông	16
1.3. Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh và thế giới tuổi học trò trong truyện Nguyễn Nhật Ánh.....	18
1.3.1. Nguyễn Nhật Ánh - nhà văn nhiều duyên nợ với tuổi học trò	18
1.3.2. Thế giới tuổi học trò trong truyện Nguyễn Nhật Ánh	24
Tiểu kết:	28
Chương 2. NHỮNG BIỂU HIỆN CỦA TÌNH CẢM TUỔI HỌC TRÒ TRONG TRUYỆN NGUYỄN NHẬT ÁNH	30
2.1. Tình cảm gia đình.....	30
2.1.1. Gia đình - tổ ấm yêu thương.....	30
2.1.2. Suy nghĩ non dại và những tổn thương	34
2.2. Tình cảm thầy trò.....	39

2.2.1. Tình cảm yêu mến, kính trọng và gắn bó	40
2.2.2. Những khoảng cách vô hình.....	43
2.3. Tình bạn tuổi học trò	46
2.3.1. Tình bạn - nơi tin cậy và sẻ chia.....	46
2.3.2. Tình bạn học trò qua những giận hờn.....	53
2.4. Tình yêu học trò.....	56
2.4.1. Những rung động, xao xuyến	57
2.4.2. Nỗi niềm thương nhớ cùng những cảm xúc ngọt ngào	59
2.4.3. Tình yêu học trò và những thách thức đầu đời.....	64
Tiểu kết:	69
Chương 3. MỘT SỐ PHƯƠNG DIỆN NGHỆ THUẬT THỂ HIỆN	
TÌNH CẢM TUỔI HỌC TRÒ TRONG TRUYỆN NGUYỄN	
NHẬT ÁNH.....	71
3.1. Ngôi kể và điểm nhìn của người kể chuyện	71
3.1.1. Tình cảm tuổi học trò qua sự tái hiện bởi những ngôi kể đa dạng	71
3.1.2. Thế giới tình cảm học trò phong phú qua sự kết hợp linh hoạt các điểm nhìn	76
3.2. Ngôn ngữ học trò trong những câu chuyện của Nguyễn Nhật Ánh.....	80
3.2.1. Ngôn ngữ giàu tính biểu cảm	80
3.2.2. Ngôn ngữ đời thường đậm chất học trò.....	82
3.2.3. Sử dụng thành ngữ, tục ngữ.....	84
3.3. Giọng điệu thể hiện tình cảm tuổi học trò trong truyện Nguyễn Nhật Ánh.....	85
3.3.1. Giọng điệu hài hước trẻ thơ	85
3.3.2. Giọng điệu trữ tình trẻ thơ	87
3.3.3. Giọng điệu triết lí của tuổi học trò.....	89
Tiểu kết:	91
PHẦN KẾT LUẬN	92
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	95
PHỤ LỤC	100

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Viết về tuổi học trò, Nguyễn Nhật Ánh với một phong cách riêng đã khẳng định được vị trí của mình trên diễn đàn văn học Việt Nam đương đại cũng như trong lòng độc giả yêu văn chương. Mỗi tác phẩm của ông khi xuất bản đều được đón nhận một cách nhiệt thành, tạo nên những cơn sốt đối với lứa tuổi học trò. Ông được mệnh danh là ông hoàng của tuổi thơ với rất nhiều tác phẩm viết về tuổi thơ, cho tuổi thơ và những ai đã từng đi qua tuổi thơ như: “*Kính vạn hoa*”, “*Cho tôi xin một vé đi tuổi thơ*”, “*Mắt biếc*”, “*Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh*”,... Nghiên cứu về nhà văn Nguyễn Nhật Ánh chúng tôi muốn khẳng định những đóng góp của ông cho mảng văn học thiếu nhi nói riêng và nền văn học Việt Nam nói chung.

Là nhà văn của thiếu nhi, Nguyễn Nhật Ánh lựa chọn tình cảm tuổi học trò làm chủ đề chính trong hầu hết các truyện dài của mình. Bằng những cảm nhận tinh tế về cuộc sống cùng lối viết nhẹ nhàng, dí dỏm, đầy cảm xúc, tác phẩm của Nguyễn Nhật Ánh đã tạo nên sức hấp dẫn diệu kì làm say mê bao thế hệ độc giả. Sáng tác của ông vừa thể hiện thế giới tình cảm phong phú đầy màu sắc của lứa tuổi học trò vừa có giá trị giáo dục tư tưởng cao. Nhà văn đã từng tâm sự “*Tôi biến hóa những kỉ niệm vào trang viết. Mỗi người trong cuộc đời đều có những vui buồn, sướng khổ. Sống tận cùng đến tất cả những cảm xúc của mình là chất liệu cho nhà văn*”[57]. Với quan niệm ấy, khi viết về tuổi học trò, tác giả không viết như một người đứng ngoài quan sát mà hóa thân vào chính nhân vật và sống cùng tâm trạng của nhân vật. Những trang viết của ông như hơi thở ban mai nhẹ nhàng chạm tới sâu thẳm tâm hồn độc giả, tưới mát tâm hồn bao thế hệ học trò, giúp cho lứa tuổi này có hành trang tốt hơn trên con đường hướng tới tương lai. Ngoài ra, qua những câu chuyện gần gũi, chân thật về tình cảm tuổi học trò, các bậc phụ huynh, các thầy cô giáo dễ dàng nắm bắt tâm lý của con mình, học trò mình hơn từ đó có những định hướng phù hợp cho các em trong

những trải nghiệm đầu đời. Bởi vậy, chúng tôi mong muốn thông qua những nghiên cứu về tình cảm tuổi học trò trong truyện Nguyễn Nhật Ánh sẽ góp phần nhận diện và chứng minh giá trị tác phẩm của Nguyễn Nhật Ánh trong đời sống hiện đại.

Theo dự thảo chương trình giáo dục phổ thông mới của Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành ngày 26/12/2018, tác phẩm của nhà văn Nguyễn Nhật Ánh đã được đưa vào danh mục văn bản gợi ý lựa chọn để giảng dạy trong chương trình Ngữ văn phổ thông. Trong thời điểm nhiều học sinh không còn yêu thích, thậm chí chán nản khi phải học văn, việc lựa chọn những tác phẩm gần gũi với tư tưởng, tình cảm của lứa tuổi học trò sẽ phần nào khơi gợi niềm hứng thú, say mê với văn chương ở các em. Nghiên cứu về nhà văn Nguyễn Nhật Ánh, về tình cảm tuổi học trò trong sáng tác của ông, đề tài sẽ là nguồn tư liệu hữu ích cho việc dạy học tác phẩm của Nguyễn Nhật Ánh trong nhà trường phổ thông.

Với những lý do trên, chúng tôi chọn đề tài “*Chủ đề tình cảm tuổi học trò trong truyện của Nguyễn Nhật Ánh*” để nghiên cứu trong luận văn của mình.

2. Lịch sử vấn đề

Nguyễn Nhật Ánh là một trong số những tác giả được yêu thích nhất trong nền văn học đương đại và đã có rất nhiều công trình nghiên cứu về nhà văn của thiếu nhi này. Trong đó, một tài liệu đáng chú ý là cuốn “*Bách khoa toàn thư Văn học thiếu nhi Việt Nam*” do hai tác giả Vân Thanh và Nguyễn An biên soạn với một số bài viết về Nguyễn Nhật Ánh của các tác giả: Lã Thị Bắc Lý, Nguyễn Hương Giang, Thu Việt, Văn Hồng,... Với bài viết “*Người nuôi dưỡng tâm hồn trẻ thơ*”, tác giả Hương Giang qua việc giới thiệu về Nguyễn Nhật Ánh và một số tác phẩm của nhà văn như: *Cô gái đến từ hôm qua*, *Bàn có năm chỗ ngồi*, *Chú bé rắc rối*, *Thiên thần nhỏ của tôi*, *Hạ đỏ*, *Bong bóng lên trời*... đã khẳng định: Nguyễn Nhật Ánh đóng vai trò như một người thầy, một nhà giáo dục giúp nuôi dưỡng tâm hồn trẻ thơ, “*Những cuốn sách bé nhỏ của*

Nguyễn Nhật Ánh sẽ mãi là món ăn tinh thần trong hành trang vào đời của các em” [49; tr.23].

Năm 2012, cuốn sách *“Nguyễn Nhật Ánh - Hoàng tử bé trong thế giới tuổi thơ”* do Lê Minh Quốc biên soạn thật sự là một công trình nghiên cứu khá quy mô về Nguyễn Nhật Ánh. Đây được xem là cuốn sách đầu tiên tập hợp đầy đủ thông tin liên quan đến tiểu sử bản thân, hành trình văn chương của Nguyễn Nhật Ánh, đồng thời cung cấp cho bạn đọc những góc nhìn khác nhau của đồng nghiệp, báo chí trong và ngoài nước về Nguyễn Nhật Ánh và các tác phẩm làm nên tên tuổi của nhà văn. Trong đó, nhà thơ Trần Đăng Khoa đã nhận xét: *“Bí quyết tạo nên sự thành công kỳ lạ của Nguyễn Nhật Ánh có lẽ là ở khả năng nắm bắt tâm lý lứa tuổi học trò” [41; tr.104].* Nhà văn Nguyễn Quang Lập cũng nêu lên cảm nhận của mình: *“Có thể nói mỗi cuốn sách của Nguyễn Nhật Ánh như một chuyến tàu về tuổi thơ, ở đó có nhiều toa, mỗi toa là mỗi bất ngờ thú vị, mỗi háo hức say mê, khi làm ta bật cười, khi làm ta rung rung, hoặc ngồi lặng đi suy nghĩ” [26].*

Một nhà văn có lẽ không thể hạnh phúc hơn khi được cả 3 đối tượng bạn đọc, nhà phê bình, bạn văn đánh giá cao, dành tình cảm cho tác phẩm của mình và nhà văn Nguyễn Nhật Ánh đã có được niềm hạnh phúc ấy. Sau cuốn sách *“Nguyễn Nhật Ánh - Hoàng tử bé của thế giới tuổi thơ”* đã có thêm ba cuốn sách như những lời tri âm cùng tác giả. Cuốn sách *“Nguyễn Nhật Ánh và tôi”* (Nxb Trẻ, 2013) gồm nhiều bài viết khá xúc động của bạn đọc từ cuộc thi cùng tên về những kỷ niệm của mình gắn với sách của nhà văn Nguyễn Nhật Ánh. Những câu chuyện, những nhân vật trong từng trang sách đã khiến nhiều bạn đọc lay động tâm hồn, giúp họ thay đổi suy nghĩ, quyết chí thay đổi cuộc đời bằng con đường học vấn và san sẻ niềm yêu sách, yêu văn chương với thế hệ sau. Tập sách *“Nguyễn Nhật Ánh - Hiệp sĩ của tuổi thơ”* (Nxb ĐH Quốc gia, 2015) là những soi chiếu, đánh giá mang tính học thuật của một số tiếng nói trong giới phê bình nghiên cứu, giảng dạy văn học. Cuốn sách *“Nguyễn Nhật Ánh trong mắt đồng nghiệp”* (Nxb Trẻ, 2017) gồm các tác giả là các bạn văn, bạn thơ, nhà báo, những

người yêu mến ông, đồng hương và bạn bè khắp trong nước và nước ngoài của ông, các nhà nghiên cứu phê bình, nhà giáo dục, nhạc sĩ, đạo diễn, một số nhà báo, dịch giả nước ngoài... Theo các bài viết được sắp xếp theo thứ tự thời gian, có thể thấy một hành trình nỗ lực không ngừng trong bút pháp, phát triển đa dạng đề tài của nhà văn.

Bên cạnh đó, tên tuổi Nguyễn Nhật Ánh và các tác phẩm của ông xuất hiện rất nhiều trên các báo, tạp chí (Tạp chí sáng tác nghiên cứu phê bình văn hóa, văn học nghệ thuật, báo Văn nghệ quân đội, Người lao động, Sài Gòn giải phóng, Tuổi trẻ, Hoa học trò,...); trên các blog cá nhân hay các trang web (Tonvinhvanhocdoc.vn, Vietbao.vn, vanchuongviet.org, Vietnamnet, Evan.net, Phongdiep.net,...). Tác giả Lê Phương Liên trong bài viết “*Nguyễn Nhật Ánh và Kính vạn hoa*” in trên báo Tiền Phong, ngày 26-9-1996 từng nhận xét: “*Đọc Nguyễn Nhật Ánh người ta ngỡ ngàng nhận ra rằng hóa ra các em không chỉ thích truyện phiêu lưu trinh thám, không chỉ thích đấm đá và các trò ma quái, các em còn thích được tâm sự, được giải bày và cao hơn, khẩn thiết hơn hết là các em thích có bạn, càng nhiều bạn càng tốt để tâm sự, để cho và nhận tình cảm của nhau*” [27]. Đọc tác phẩm của Nguyễn Nhật Ánh, độc giả Nguyễn Thị Huỳnh Trâm (28 tuổi, Giảng viên của trường Đại học Khoa học Tự nhiên) đánh giá: “*Truyện Nguyễn nhật Ánh đã từng giúp tôi định hướng rất nhiều trong cuộc sống của mình. Thanh niên thích truyện của ông âu cũng là điều dễ hiểu vì hình như ông len lỏi được vào góc ngách của từng tâm hồn. Người lớn, các bậc làm cha làm mẹ cũng nên dành ít thời gian mà đọc để hiểu cái lứa tuổi của con trẻ nổi loạn như thế nào và lý do làm sao*” [58].

Nhân dịp sinh nhật lần thứ 60 của nhà văn Nguyễn Nhật Ánh, hội thảo “*Nguyễn Nhật Ánh - Hành trình chinh phục tuổi thơ*” tại trường Đại học Sư phạm Hà Nội đã diễn ra thành công với rất nhiều tham luận có giá trị của các nhà nghiên cứu, phê bình văn học, nhà văn, nhà giáo và học sinh trên toàn quốc. Tại hội thảo, PGS.TS Văn Giá đã khẳng định: “*Nói Nguyễn Nhật Ánh là nhà văn của thiếu nhi*